

राज्ञश्चान्यानतिक्रम्य प्राप्तोऽयमभिवादकः । यामान् बह्वनतिक्रम्य नाध्यगच्छयथातथं ।

अल्पकार्यं विनिर्दिष्टं तस्यागमनकारणं । पश्चादुदकं ज्ञास्यामि कारणं यद्भवति ।

२८८

नैतदेवं स नृपतिस्तं सत्कृत्य व्यसर्जयत् । विश्राम्यतामित्युवाच क्लान्तोऽसीति पुनःपुनः ।

स सत्कृतः प्रहृष्टात्मा प्रीतः प्रीतेन पार्थिवः । राजप्रेषैरनुगतो दिष्टं वेषं समाविशत् ।

चतुर्ष्वे गते राजन् वार्ष्णेयसहिते नृपे । बाहुको रथमादाय रथशालामुपागमत् ।

स मोचयित्वा तानश्वाप्नुपचर्य च शास्त्रतः । स्वयञ्चैतान् समाश्रास्य रथोपस्थ उपाविशत् ।

दमयन्ती तु शोकार्ता दृष्ट्वा भाङ्गासुरिं नृपं । सूतपुत्रश्च वार्ष्णेयं बाहुकश्च तत्राविधं ।

२८९

चिन्तयामास वैदर्भी कक्षे रथनिखनः । नलस्यैव महानासोन्नच पश्यामि नैषधं ।

वार्ष्णेयेन भवेन्नूनं विद्या सैवोपशिक्षिता । तेनाद्य रथनिर्घोषो नलस्यैव महानभूत् ।

आहोस्विदृतुपर्णेऽपि यथाराजा नलस्तथा । तथाऽयं रथनिर्घोषो नैषधस्यैव लक्ष्यते ।

एवं सा तर्कयित्वा तु दमयन्ती विश्राम्यते । दूतौ प्रस्थापयामास नैषधान्वेषणे शुभा ।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्वणि नलोपाख्यानपर्वणि भीमपुरप्रवेशे व्याधिकसप्ततोऽध्यायः ॥ ७३ ॥

॥ दमयन्त्युवाच ॥ गच्छ केशिनि जानीहि क एष रथबाहकः । उपविष्टो रथोपस्थे विहृतो ह्रस्वबाहुकः ।

२८९

अभ्येत्य कुशलं भद्रे मृदुपूर्वं समाहिता । पृच्छेथाः पुरुषं ह्येनं यथातत्त्वमनिन्दिते ।

अत्र मे महती शङ्का भवेदेष नलो नृपः । यथाच मनसस्तुष्टिर्हृदयस्य च निर्वृतिः ।

ब्रूयाच्चैनं कथाऽन्ते त्वं पर्षादवचनं यथा । प्रतिवाक्यञ्च सुश्रोणि बुध्येथास्त्वमनिन्दिते ।

ततः समाहिता गत्वा दूतौ बाहुकमब्रवीत् । दमयन्त्यपि कल्याणी प्रासादस्था ह्युपैक्षत ।

॥ केशिन्युवाच । स्वागतन्ते मनुष्येन्द्र कुशलन्ते ब्रवीम्यहं । दमयन्त्या वचः साधु निबोध पुरुषर्षभ ।

२९०

कदा वै प्रस्थिता यूयं किमर्थमिह चागताः । तत्त्वं ब्रूहि यथान्यायं वैदर्भी श्रोतुमिच्छति ।

॥ बाहुक उवाच । श्रुतः स्वयम्बरो राजा कौशलेन महात्मना । द्वितीयो दमयन्त्या वै भविता श्व इति द्विजात् ।

श्रुत्वैतत् प्रस्थितो राजा शतयोजनयायिभिः । हयैर्वातजवैर्मुखैरहमस्य च सारथिः ।

॥ केशिन्युवाच ॥ अथ योऽसौ तृतीयो वः स कुतः कस्य वा पुनः । तच्च कस्य कथञ्चेदं त्वयि कर्म समाहितं ।

॥ बाहुक उवाच ॥ पुण्यश्लोकस्य वै सूतो वार्ष्णेय इति विश्रुतः । स नले विद्रुते भद्रे भाङ्गासुरिमुपस्थितः ।

२९०

अहमप्यश्वकुशलः सूतले च प्रतिष्ठितः । चतुर्ष्वेन सारथ्ये भोजने च वृतः स्वयं ।

॥ केशिन्युवाच ॥ अथ जानाति वार्ष्णेयः क नु राजा नलो गतः । कथञ्च त्वयि चैतेन कथितं स्यात्तु बाहुक ।

॥ बाहुक उवाच ॥ इहैव पुत्रौ निक्षिप्य नलस्य सुभकर्म्मणः । गतस्ततो यथाकामं नैष जानाति नैषधं ।

नचान्यः पुरुषः कश्चिन्नलं वेत्ति यशस्विनि । गूढश्चरति लोकेऽस्मिन्नष्टरूपो महीपतिः ।

आत्मैव हि नलं वेद याचास्य तदनन्तरा । नहि वै स्वानि लिङ्गानि नलः शंसति कर्हिचित् ।

२९१

॥ केशिन्युवाच ॥ योऽसावयोध्या प्रथमं गतोऽसौ ब्राह्मणस्तदा । इमानि नारीवाक्यानि कथयानः पुनः पुनः ।

क नु त्वं कितव च्छित्वा वस्त्राङ्कं प्रस्थितो मम । उत्सृज्य विपिने सुप्तामनुरक्तां प्रियां प्रिय ।